

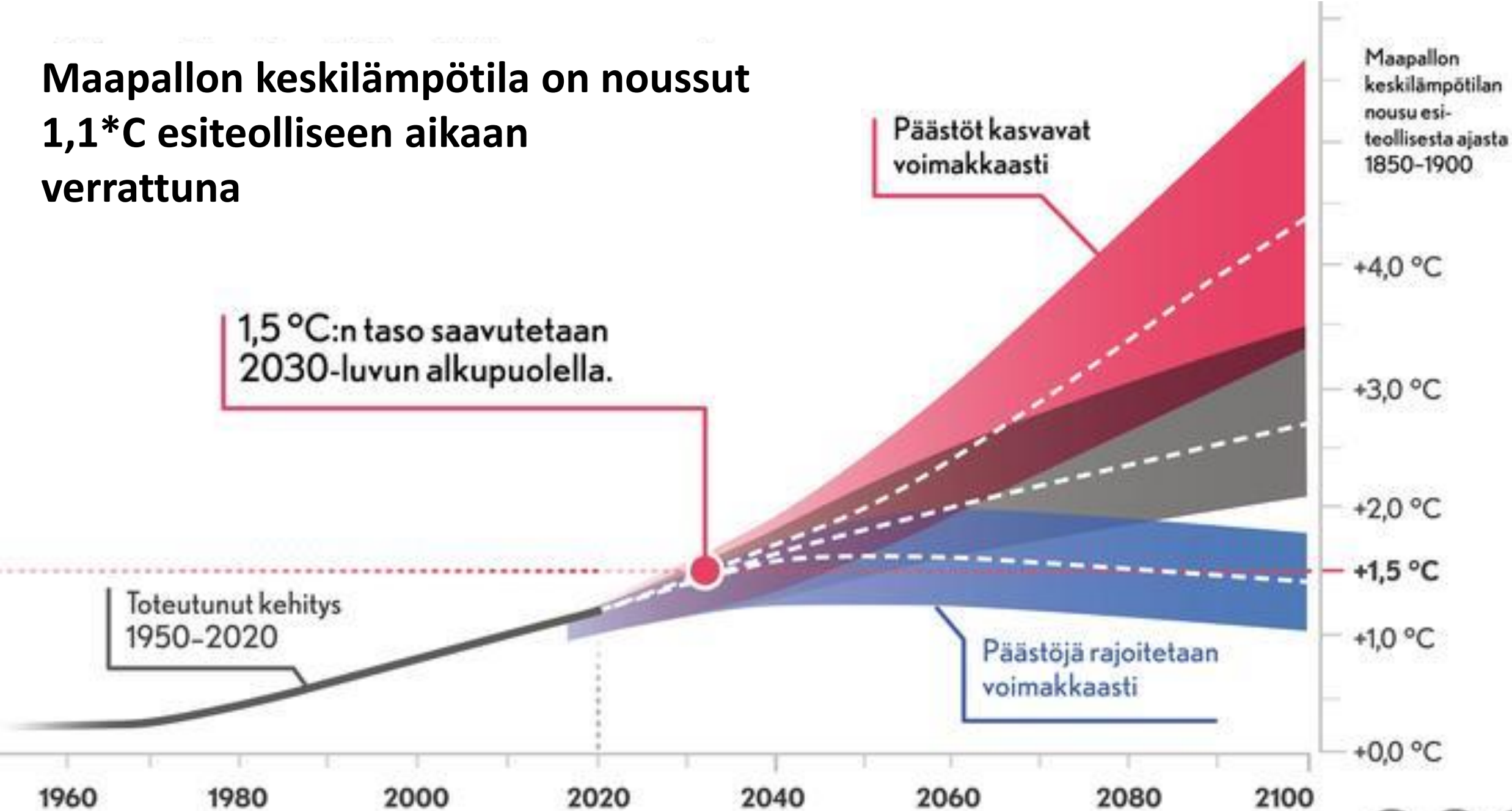
Planetary health – Käsitteistä konkretiaan

Yleislääkäripäivät 24.11.2023
Mikaela Grotenfelt-Enegren

Sidonnaisuudet

- Ylilääkäri, THL Ympäristöterveysyksikkö
- Ilmastolääkäri ja Lääkärin sosiaalinen vastuu ry:n ympäristöjaosto
- Projektityö: LSV, Ympäristöministeriö, Kestävä Lahti säätiö, Lahden kaupunki
- Apurahat: Tor ja Mai Nessling säätiö, Lääkäriliitto, Finska Läkaresällskapet
- Luennoitsijapalkkiot: Lääkäripäivät, Lääkäriliitto, Duodecim, Helsingin kaupunki, Vantaan kaupunki
- Kirjoittajapalkkiot: Mediuutiset, Duodecim
- Asiantuntijapalkkiot: Orion, HUS, Tunne ry
- Luottamustoimet: Samfundet Folkhälsan (arbetande ledamot)

Maapallon keskilämpötila on noussut 1,1°C esiteolliseen aikaan verrattuna

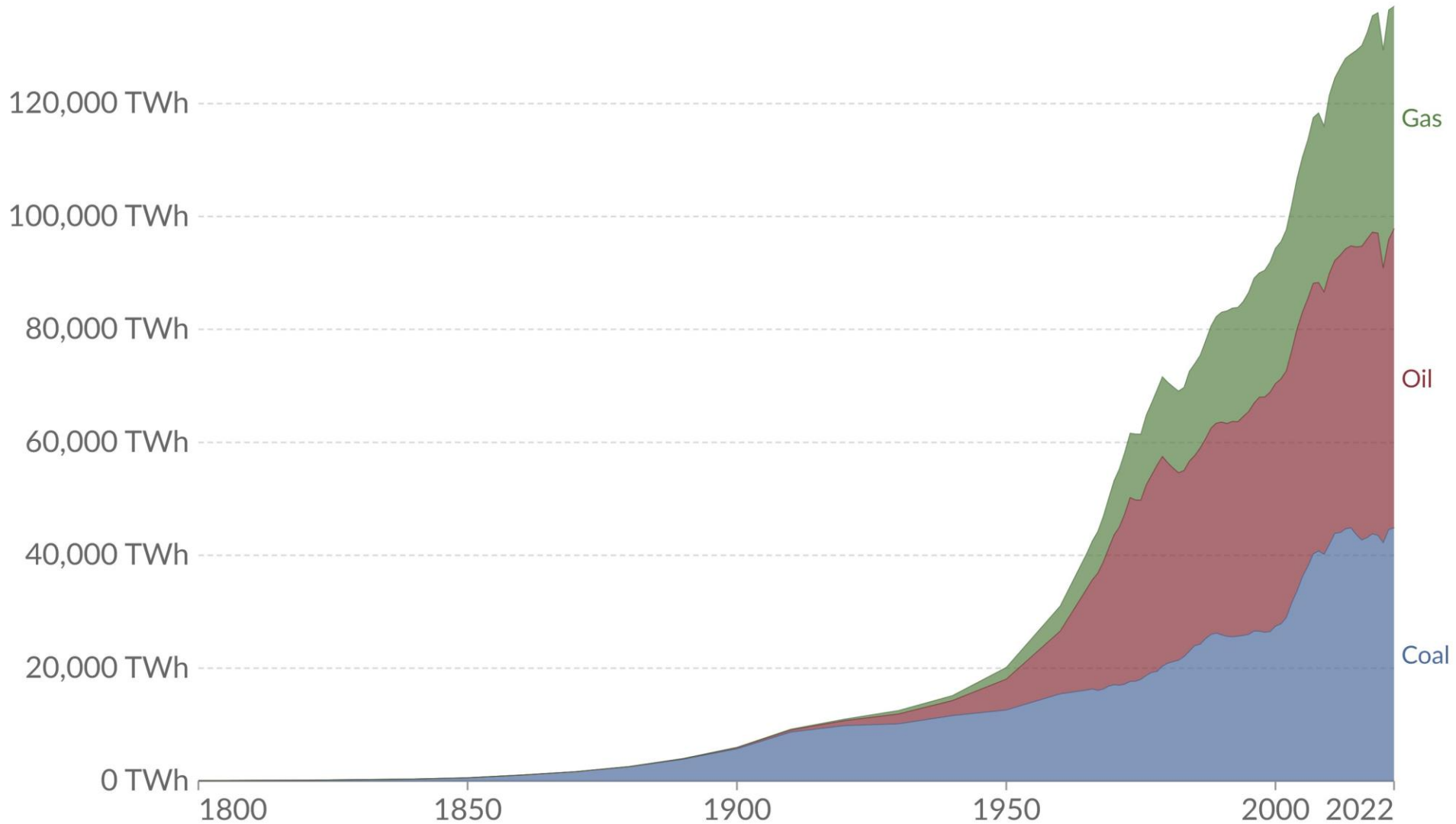

“The world is moving in the wrong direction”

Lancet Countdown Report 2023

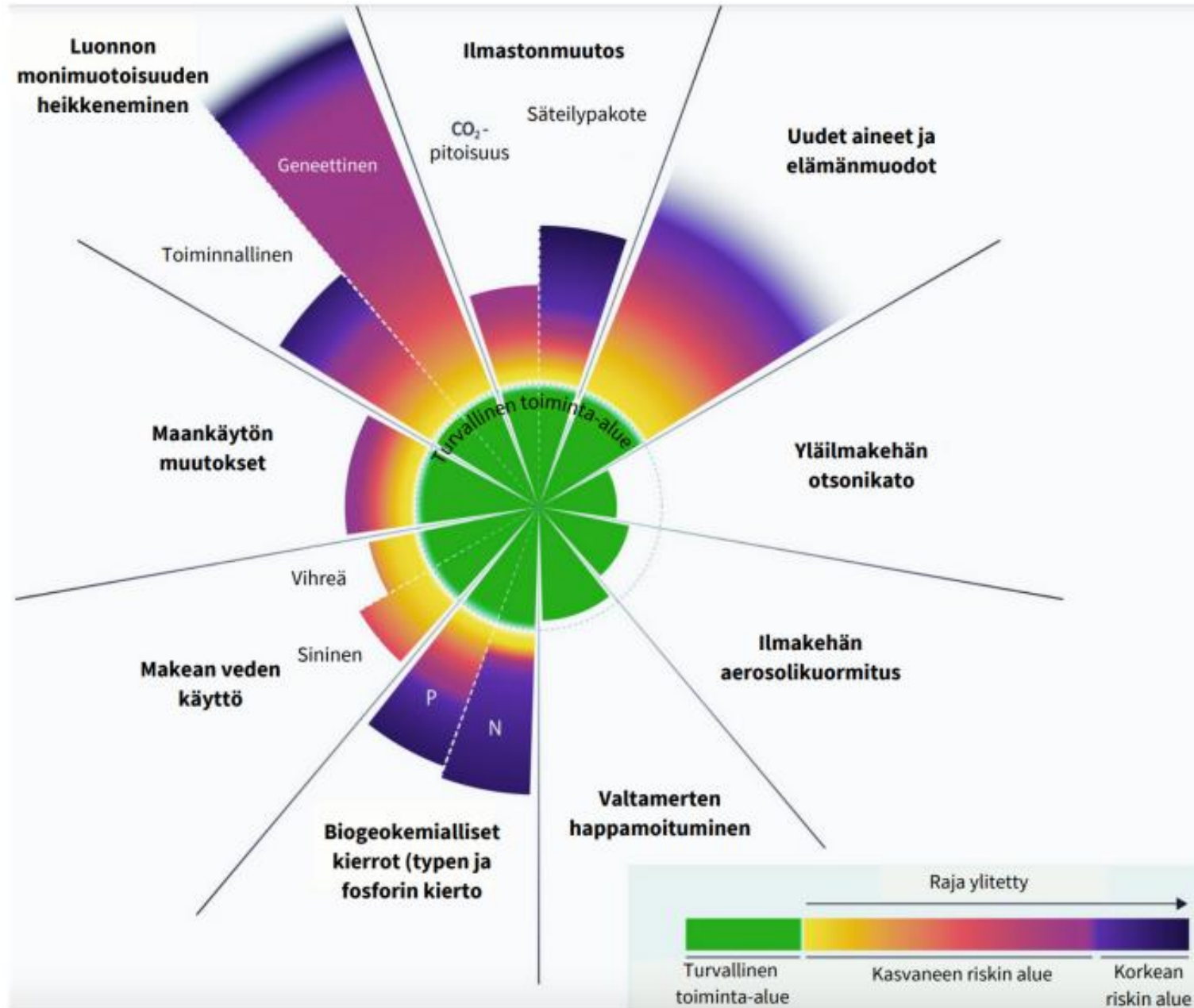
Global fossil fuel consumption

Global primary energy consumption by fossil fuel source, measured in terawatt-hours (TWh).

Data source: Energy Institute Statistical Review of World Energy (2023); Vaclav Smil (2017)
OurWorldInData.org/fossil-fuels | CC BY

Kuusi yhdeksästä planetaarisesta rajasta ylitetty

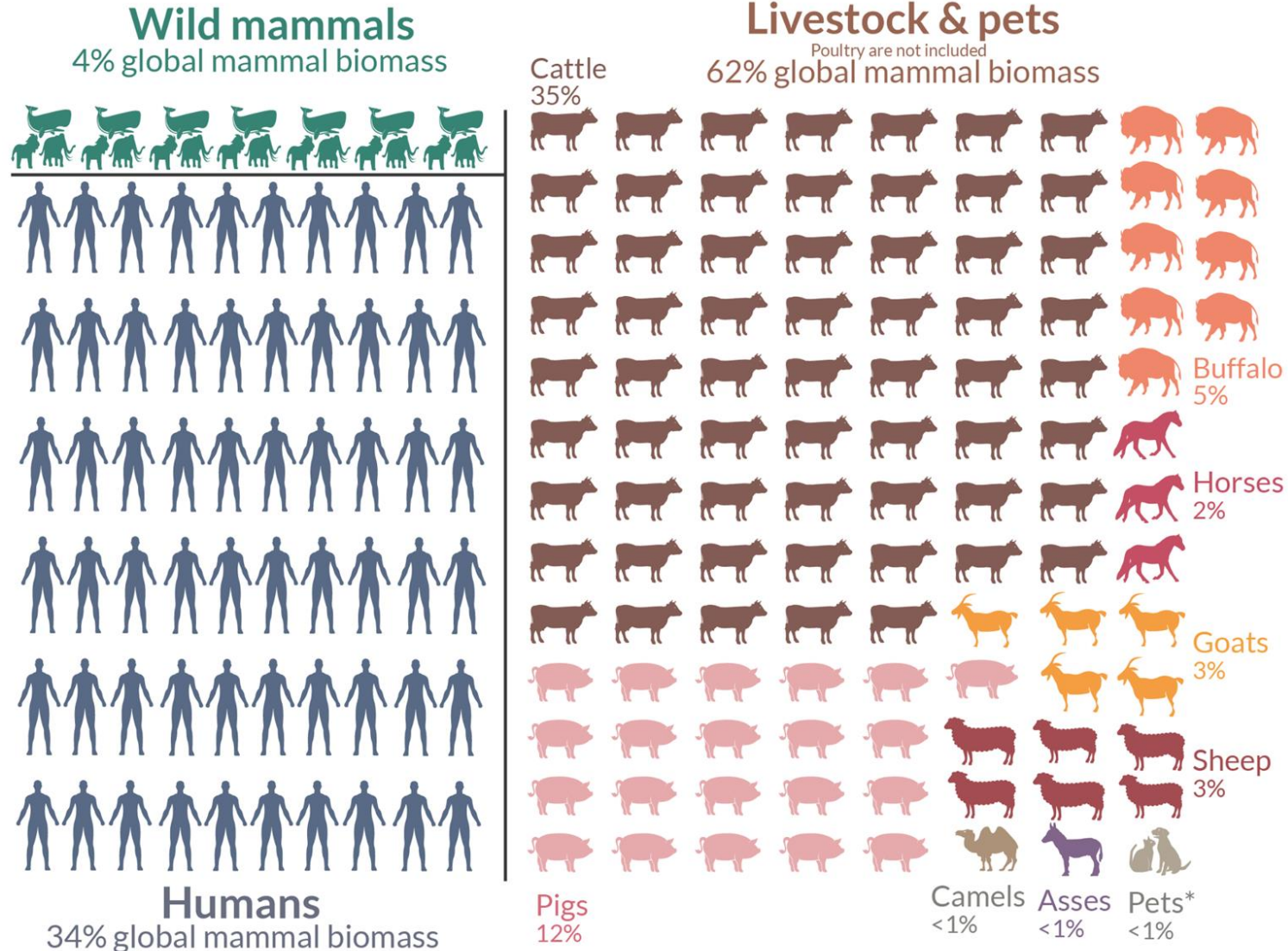
Earth beyond six of nine planetary boundaries
RICHARDSON, K.,
STEFFEN, W., LUCHT, W ET
AL.

SCIENCE ADVANCES

13 Sep 2023

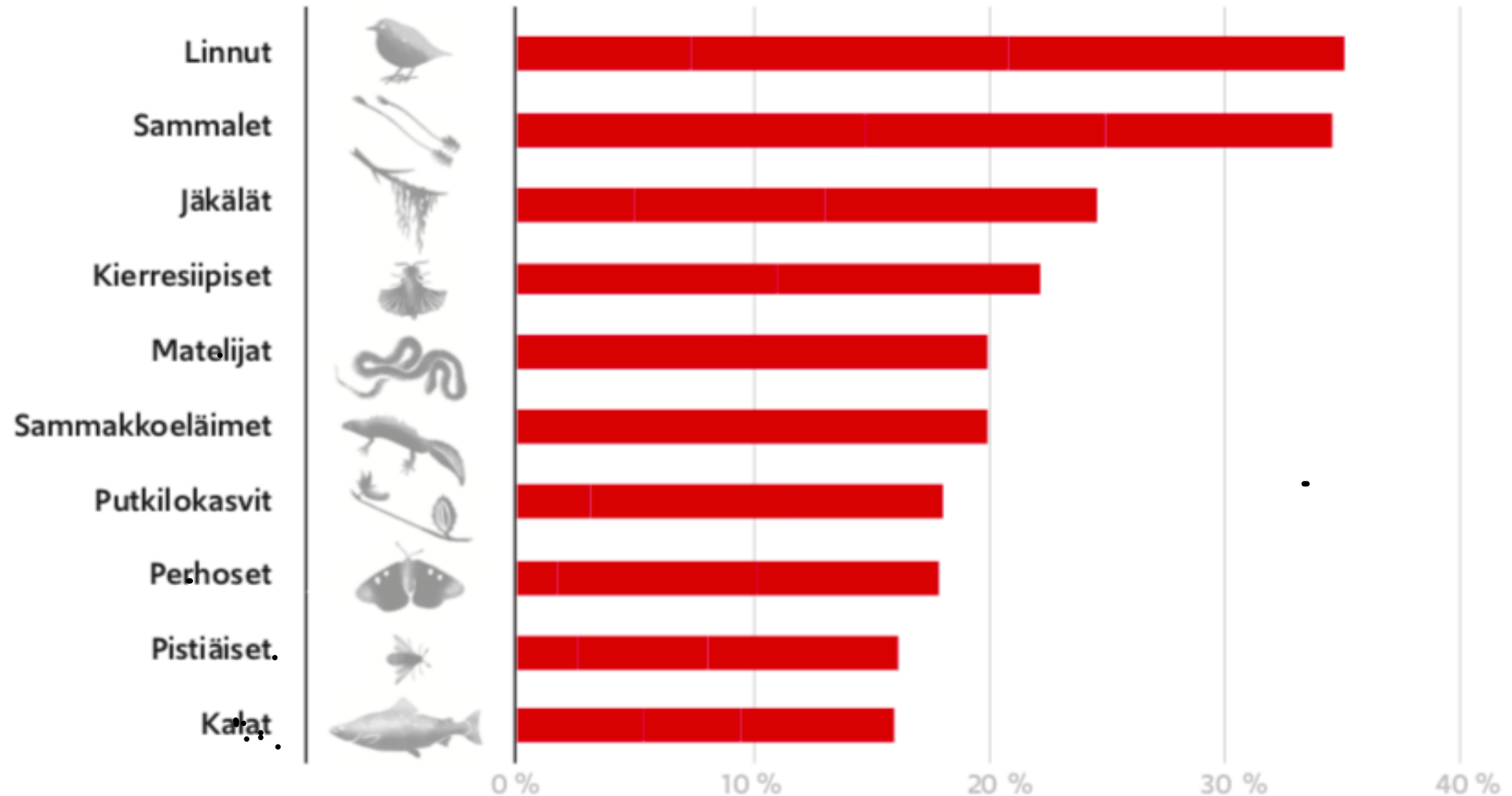
Vol 9, Issue 37

Maailman nisäkkäät (2015)

*Bar-On et al. (2018) provide estimates of livestock only, without estimates of mammalian pets (e.g. cats and dogs).
 Pets have been added as an additional category based on calculations from estimates of the number of pets globally and average biomass.
 Data source: Bar-On et al. (2018). The biomass distribution on Earth. Images sourced from the Noun Project.

Yli kolmannes Suomen linnuista ja sammalista on uhanalaisia

Ympäristösaasteiden kulkeutuminen ihmiseen

1. Päästöt
teollisuudesta,
liikenteestä ja
hajalähteistä

2. Kulkeutuminen
vesistöihin ja
maaperään

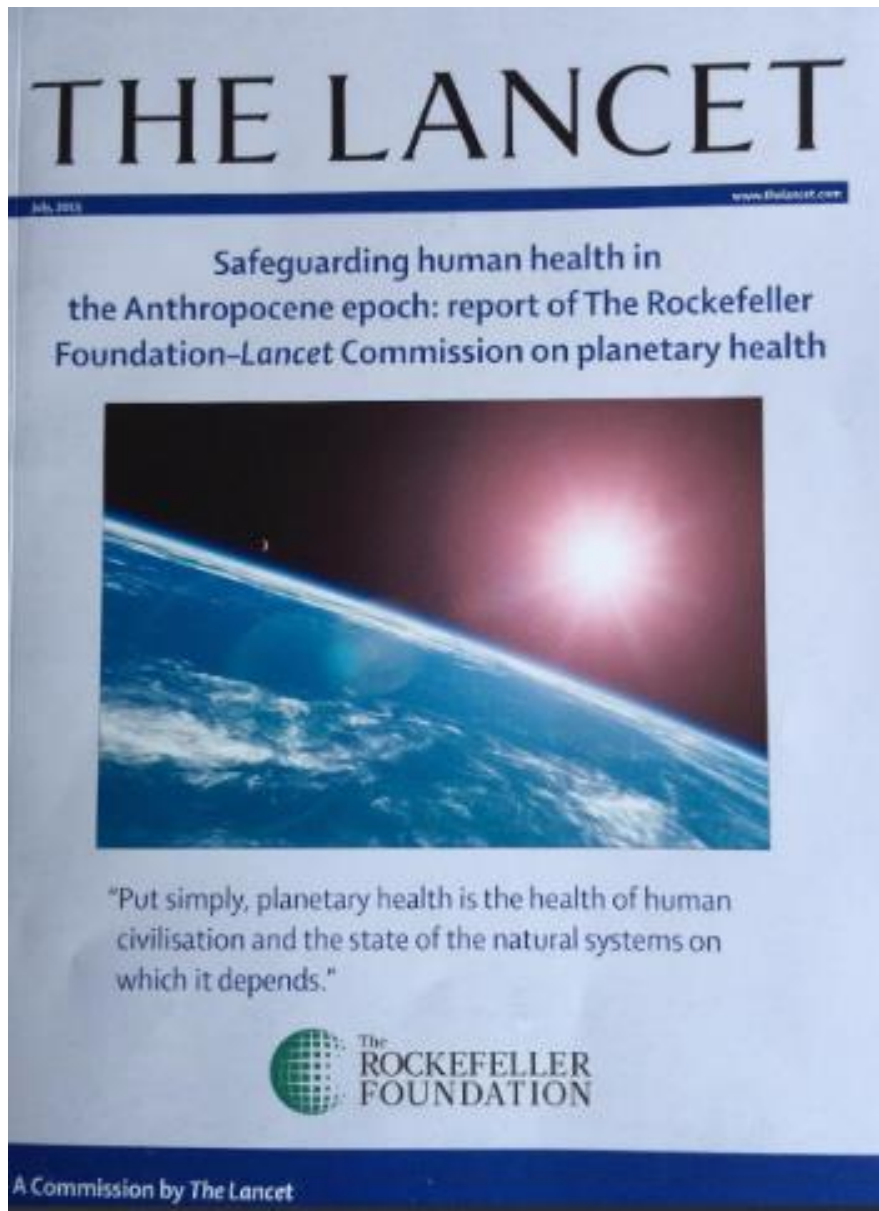
3. Kertyminen
ympäristöön ja eliöihin

4. Päästöt
kuluttajatuotteista

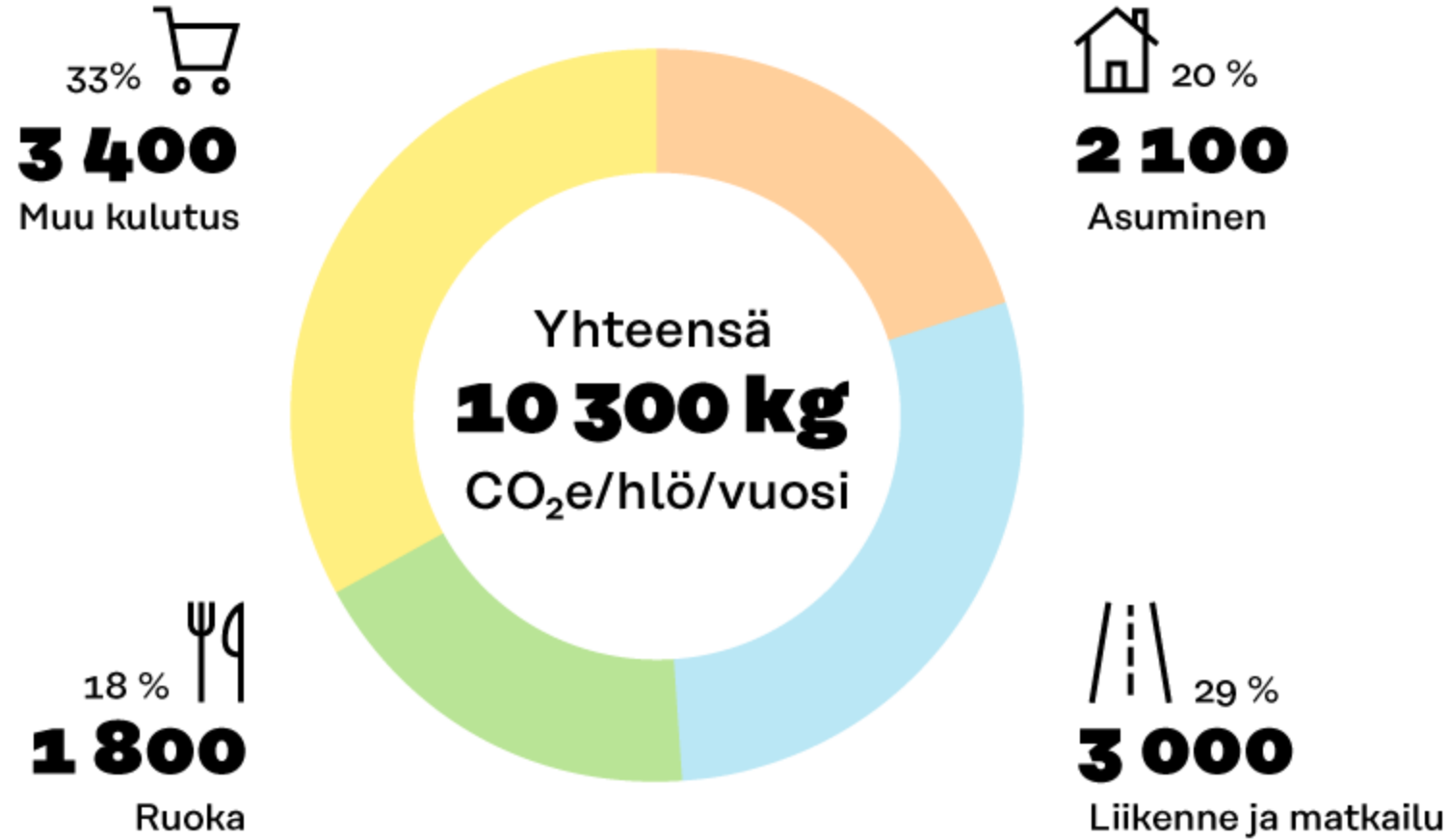
5. Kertyminen ihmiseen
pölyn hengittämisen ja
ravinnon kautta

"Korkeimman saavutettavissa olevan **terveyden, hyvinvoinnin ja tasa-arvon** saavuttaminen maailmanlaajuisesti **huomioimalla ihmisten järjestelmiä – poliittisia, taloudellisia ja sosiaalisia** – jotka muokkaavat ihmiskunnan tulevaisuutta sekä **luonnonjärjestelmiä**, jotka määrittelevät niitä **turvarajoja**, joiden sisällä ihmiskunta voi kukoistaa."

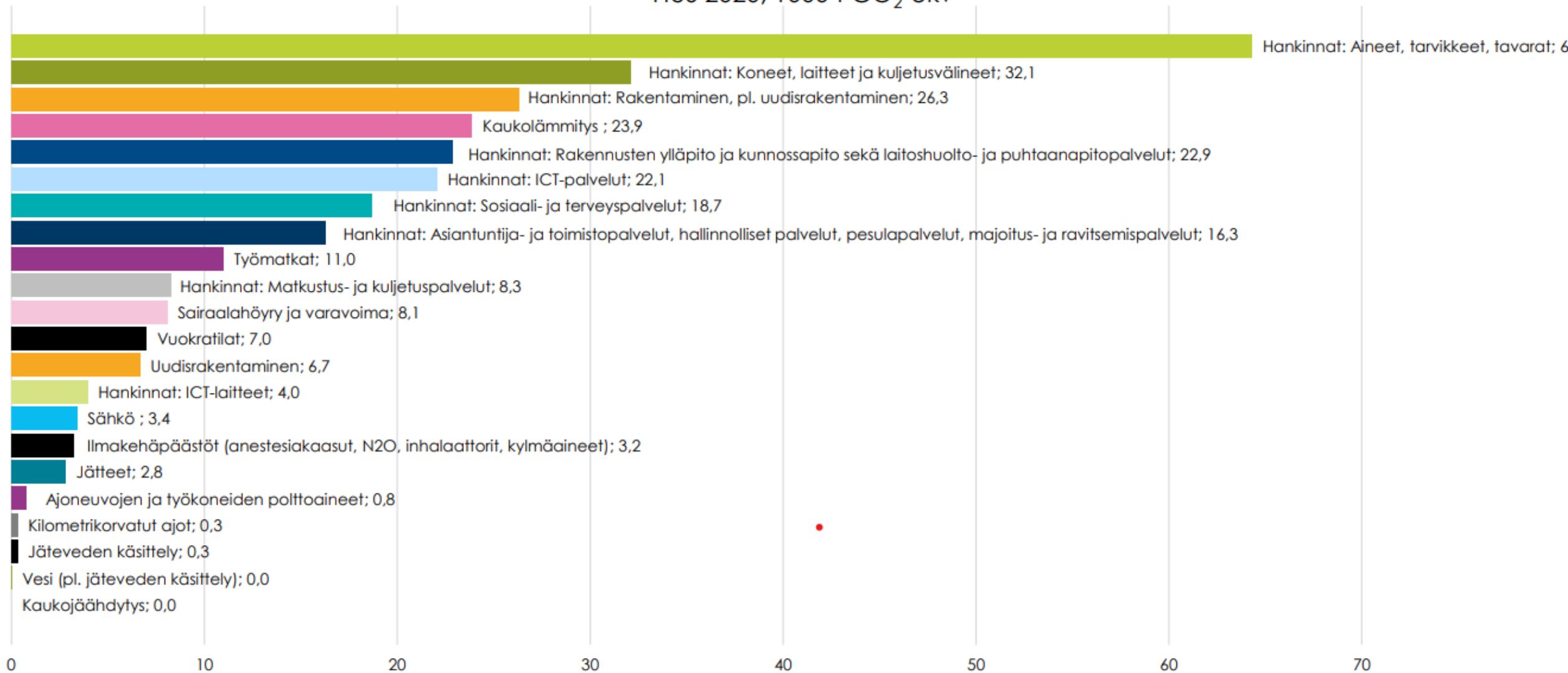
The ***Rockefeller Foundation-Lancet Commission*** on planetary health (2015)

KESKIVERTOSUOMALAISEN HIILIJALANJÄLKI

HIILIJALANJÄLKI PÄÄSTÖLÄHTEITTÄIN

HUS 2020, 1000 t CO₂-ekv

Kuva 3: HUSin hiilijalanjälki päästölähteittäin vuonna 2020.

Planetaarinen sosiaali- ja terveydenhuolto

1. Tautien ehkäisy ja terveyden edistäminen
2. Turhien tutkimusten ja hoitojen välttäminen
3. Hoitoprosessien, lääkkeiden ja materiaalien ympäristöjalanjälkien vähentäminen

Planetaarisen sosiaali- ja terveydenhuollon viitekehys (mukaiillen MacNeill ym 2021, käänös Saija livonen)

Ympäristökriisi herättää monenlaisia tunteita

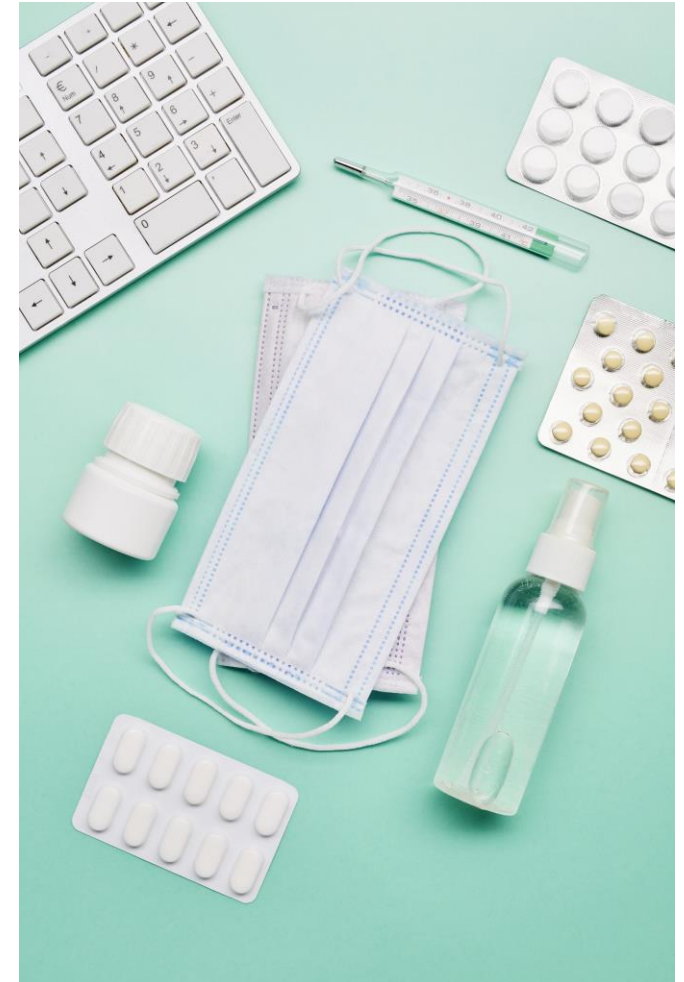
Panu Pihkala: Mieli maassa? Ympäristötunteet.
Kirjapaja 2019

Kuvitus: Tunne ry.

Etunimi Sukunimi

Mitä terveydenhuollon ammattilaisena voi tehdä?

- Vahvistaa omaa **tietopohjaa**
- **Välttää turhia** tutkimuksia, vastaanottokäyntejä, lääkkeitä ym.
- Kannustaa **planetaarisen** ruokavalioon
- Tukea **hyötyliikuntaa**
- Tukea **luontoyhteyttä**
- **Pitää huolta** omasta jaksamisesta
- Kohdata rohkeasti omat ja potilaiden kestävyyskriisiin liittyvät **tunteet** ja tarjota tukea ympäristöahdistukseen
- Vähentää oman toimipisteen ympäristövaikutuksia
- **Osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaatia ympäristötekoja**

**“You cannot do all the good
the world needs,
but the world needs all the
good you can do.”**

Jana Stanfield

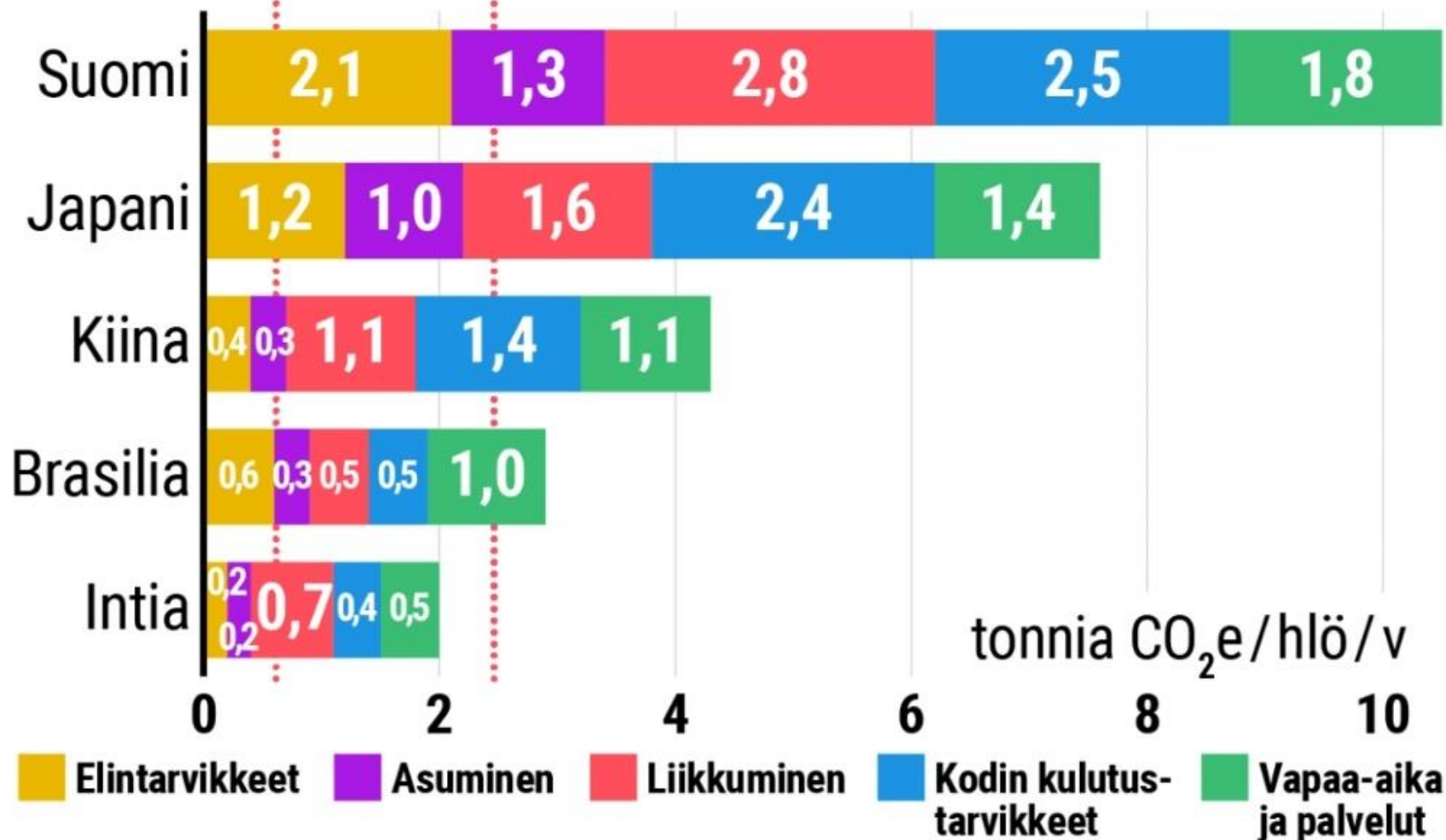
Ihmisten terveyttä ja hyvinvointia ei voi olla ilman maapallon terveyttä ja hyvinvointia.

Elämäntapojen hiilijalanjälki vertailumaissa

Lähde: Sitra

TAVOITETASO
2050 mennessä

TAVOITETASO
2030 mennessä

Kuva: Yle Uutisgrafiikka